

בסוגיותנו שחזור לקרן שפגע בה תחילה. אמנם יש מקום לחלק בין מצוה אחת שיש בה סדר מסוים, לשתי מצוות נפרדות שי"ל שאין חייב לחזור למצוה האחרת אם כבר עזבה. וע"ע במובא בזבחים נא].
ונראה שכן מוכח בסוגיותנו, כי אם נאמר שצריך לחזור לראשונה, היה צריך לצאת מן המזבח וקודם שמוזה על קרן מזרחית יחזור למערבית ויזה עליה כיון שנתחייב בה לראשונה [והרי יצא מן המזבח ודי בכך, ואין נראה לומר שמ'יצא' למדנו דין על מקום הזאה ראשונה שיהא במזרח דוקא] – אלא ודאי כיון שהוא במזרח, אין לו לעבור על קרן מזרחית.

דף נט

**ואי בעית אימא אי סבירא לן הקפה ברגל דכולי עלמא לא פליגי דילפינן פנים מחוץ והכא בהא קא מיפלגי מר סבר הקפה ביד ומר סבר הקפה ברגל. ואבע"א דכולי עלמא הקפה ביד והכא בהא קא מיפלגי מר סבר ילפינן יד מרגל ומר סבר לא ילפינן. יש מי שהקשה מכאן על המנהג שנהגו בנר חנוכה לפנות משמאל לימין [מטעם 'כל פינות...'] – כמבואר במרדכי שבת סי' רסח בשם מהר"ם, ועוד], והלא משמע בגמרא שרק בהקפת רגל צריך לפנות לימין ולא בהקפת יד. ואכן יש סוברים שמתחיל בנר הימני תחילה והולך שמאלה [וכמו כתיבת כתבי הקדש – מימין לשמאל].
ומהרי"ל (בתשובה מ) כתב שיש לקיים המנהג כי לפי אפשרות אחת בגמרא גם בהקפת יד יש להקפיד על ימין תחילה לרבי יוסי הגלילי וסתם משנתנו (ע"ע במנהגי מהרי"ל חנוכה; או"ח תרעו, ה; צל"ח כאן; שו"ת צמח צדק או"ח סז; שבט הלוי ח"ו פג).**

לפי טעם זה יש לנהוג כן גם בהדלקת נרות שבת ויו"ט, להתחיל מהנר השמאלי כדי לפנות לימין. ולא שמענו זאת. ויתכן שלא אמרו אלא בנר חנוכה שהוא כנגד הדלקת המנורה במקדש, ועיקר הקפה זו לפנות לימין מצינו רק במקדש [או בדומה לו, במקדש מעט, כגון בעולה לבימה או הכהנים בדוכן וכד' – ע' או"ח קכח, יז קמא, ז].

רבי מאיר אומר: רבי אליעזר אומר, במקומו עומד ומחטא ועל כולן היה נותן ממעלה למטה חוץ מאותה שבאלכסון. לא נתפרש למה קבעו חכמים חובה מסוימת בדבר ולא השאירו הברירה ביד הכהן לעשות מה שירצה. ויש לשמוע מרש"י שבנתונה ראשונה אכן אין קפידא אלא שנותן בקרן שלפניו מלמעלה למטה בהכרח, ומפני כן יש קפידא שלא ישנה בצדדים במה שהתחיל. וגם זה לא נתפרש למה לא ישנה. ובטעמו של רבי יהודה פירש רש"י שברחוקות נוח לו מלמטה למעלה.
ואפשר שחכמים קבעו חובה לעשות מה שנוח לו שזוהו כבוד העבודה שלא תיעשה בשינוי אלא בדרך הנוחה. ואם כן טעמו של רבי יהודה נתפרש מרש"י ז"ל. וטעמו של רבי מאיר אפשר כי נוח לו לאדם לעשות בסדר שהתחיל (עפ"י חזון איש קבו ס"ק לח).

זעל כולן היה נותן ממעלה למטה חוץ מאותה שבאלכסון. רש"י פירש משום טירחת הכהן להיותו כפוף ופושט זרועו עד סוף המתנה. ולולא פירושו היה נראה שהטעם הוא מחשש התלככות הבגד, שהואיל והוא נכפף למרחוק, אם יתן ממעלה למטה יש לחוש שתתלכך הכתונת בדם, על כן מתחיל מלמטה ועולה. ושאמרו 'כי היכי דלא ניתוסן מאניה' – קאי על שתי השיטות.

(ע"ב) 'לכפר לכפרה נתתיו ולא למעילה.' יש מי שפרש הדרשה, שהדם ניתן לכפרה והכפרה נחשבת צורך האדם ולא צורך גבוה הלכך אין שייך בו מעילה. [לעומת זאת דם בבהמת קדשים כשהיא חיה –

מועלין בו (כמעילה יב): שהרי אז אינו עומד לצורך האדם אלא לצורך הבהמה, להחיותה] (עפ"י זכר יצחק מה, ב. ובוה יישב כמה דברים).
 עוד בפירוש הדרש, ע' ברש"י חולין קיו. ומאירי כאן; תר"י ברכות פרק ה.

'אין לך דבר שנעשית מצותו ומועלין בו. ולא, והרי תרומת הדשן? – משום דהוי תרומת הדשן ובגדי כהונה... ועגלה ערופה...' אם כי משמע מפשטות הלשון שקיים דין מעילה בכל אותם דברים – כבר צדדו בתוס' שלשון זו אינה בדוקא (וכי"ב כתבו התוס' במעילה יג. ד"ה אתיא), שהרי עגלה ערופה אינה הקדש אלא שלמדנו מן הכתוב שאסורה בהנאה (וע' גם ברש"ש מעילה יא. ועוד. ובמאירי (פסחים כו) כתב שיש בעגלה ערופה איסור מעילה אך לא קרבן, מאחר ואין לה פדיון. וע"ע במובא בקדושין נו ובכריתות כה בענין חלות הקדש בעגלה ערופה).

וכן לענין איברי שעיר המשתלח [שאמרו] (להלן טו.) לדעה אחת שהם אסורים בהנאה אעפ"י שנעשית מצותם] – כתב השפת-אמת (בפסחים כו) שמשמע מכמה מקומות שאין בהם אלא איסור הנאה ולא 'מעילה'. ואפילו בחיי השעיר אין נראה שיהא בו מעילה, והרי שעיר המשתלח לא נמנה בכלל שאר הקרבנות לענין מעילה. [וצדד שמא גרסה משובשת יש שם].

ובגדי כהונה של הכהן הגדול – לא נזכר ברמב"ם (כלי המקדש ח, ה) אלא איסור הנאה ולא יותר, כאשר העיר באבי עזרי (מעילה ב, יד). ועוד כתב שם בדעת הרמב"ם שאין מעילה בתרומת הדשן. וכדברי התוס' כאן (וע' גם ב'חדושי הגר"ח על הש"ס' תמורה ובשו"ת משיב דבר ח"ב ע; שבט הלוי ח"ו קונטרס הקדשים טו טז).
 וכן מוכח מתורא"ש ב"מ (נד סע"ב) שגרס במשנה במעילה 'דישון מזבח הפנימי והחיצון לא נהנין ולא מועלין' ועל זה אמרו בגמרא בשלמא מזבח החיצון דכתיב 'ושמו' – הרי מבואר שאין מעילה בתרומת הדשן אלא איסור הנאה. ואולם מדברי רש"י כאן ורש"י ותוס' במעילה (יא סע"ב) ותוס' בזבחים (מו. ד"ה ולא) נראה שנקטו מעילה ממש. וכן יש להעיר שרבנו חננאל בפסחים שם כתב ושנה (ע"ש בר"ח הנדפס מחדש) לשון מעילה בבגדי כהונה.

*

'...דבאמת ראש מחבר המכילתא היה רבי ישמעאל, אך כמה ברייתות שנה אותן רבי שמעון בן יוחאי וכדאיתא בזבחים נג: תנא דבי רבי ישמעאל כרשב"י, וסימנך משכו גברי לגברא, ופרשו התוס' דרשב"י משך מתלמידי רבי ישמעאל לדעתיה לאחר פטירת רבי ישמעאל הלכו תלמידיו לרבי שמעון בן יוחאי, ומשום הכי עירבו המכילתא דרבי ישמעאל שהיה בידם עם כמה ברייתות של רשב"י...'
 (מתוך העמק שאלה קע, ג)

*

'כל מתנות הדם מסתיימות בשפיכת שיריים ליסוד: הדם הנשאר בכלי השרת נשפך אל יסוד המזבח.
 לא הרי שפיכה כהרי זריקה; בזריקה הכהן עומד רחוק מן המזבח, ואילו בשפיכה הוא עומד בצד היסוד ושופך אליו את הדם. שפיכת שיריים ליסוד מפורשת בחטאת: ואת כל-דם הפר ישפך אל-יסוד מזבח העלה (ויקרא ד, ז): וכעין זה בשאר חטאות פנימיות וחיצוניות (שם יח, כה; ל, לד). לשאר קרבנות היא אמורה בפסוק: ודם-זבחיך ישפך (דברים יב, כז); או היא רמוזה בייתור לשון

הפסוק: והנשאר בדם ימצה אל-יסוד המזבח (ויקרא ה;ט; ראה על כך זבחים לו ע"א). שיירי הדם של חטאות הפנימיות נשפכו אל היסוד המערבי; ואילו שיירי הדם של שאר חטאות נשפכו אל היסוד הדרומי. הצד השווה שבכולם, שהכהן שפכם 'בסמוך לו'; הוה אומר בסמוך למקום שעמד בו עם סיום המתנות. בצאתו מן ההיכל היה קרוב ליסוד המערבי; ברדתו מן הכבש היה קרוב ליסוד הדרומי (זבחים נג ע"א). דין שפיכת שייריים כדין סמיכה: אף היא נאמרה למצוה, ולא לעכב (שם נב ע"א).

ננסה להבין את משמעות שפיכת שייריים, המסיימת את מתנות הדם; ונעמוד תחילה על ההבדל שבין שפיכה לבין נתינה וזריקה. זריקה ונתינה מסמלות התמסרות אל מטרה המיוצגת במזבח; ואילו שפיכה אל היסוד איננה מסמלת פעילות, אלא תכונה המצויה בנפש המקריב. זריקה ונתינה מבטאות מעשים הנדרשים מן הנפש; ואילו שפיכה מצביעה על היסוד, שהנפש כולה מושרשת בו. היא מושרשת לפני ה' – ביסוד התורה (מערב); או היא מושרשת ביסוד האור הרוחני המוקרן מהתורה (שפיכת שייריים בדרום). שפיכת שייריים היא התוצאה הנובעת מן המתנות. שוב אין זוכרים לאדם את מעשי העבר; שהרי כבר קיבל על עצמו את הפעילות הדרושה להתקדמות ודביקות בטוב; דבר זה בא לידי ביטוי במתנות הדם; מכאן ואילך מובטח לו, ש'כל הדם' – הנפש כולה המיוצגת בקרבן, תהא מושרשת ביסוד התורה לפני ה'. ואולי מותר לומר: שפיכת כל הדם אל היסוד היא הניגוד של 'הכרת הנפש מעמיה', 'הכרת הנפש מ'ישראל' 'הכרת הנפש מלפני' (כך נאמר לקמן כג.ג). הן פירוש 'הכרת' הוא כמשמעו: להיות נגדע מן היסוד, שהנפש מושרשת בו בעמיה, בישראל, לפני ה'. הן רוב המתכפרים במתנות דם הנפש עברו עבירות שזדונן בכרת. מתוך רשלנות וקלות דעת עלולה הנפש להיכרת מיסודה בקרב עמיה לפני ה'; בנתינת הנפש על המזבח היא מקבלת על עצמה למלא את חובתה בנאמנות; מכאן ואילך תשוב הנפש להיות מושרשת ביסוד ישראל לפני ה' (מתוך פירוש רש"י הירש ויקרא א.ה).

דף ס

ז'כל שני כתובין הבאין כאחד אין מלמדין. הניחא למ"ד אין מלמדין אלא למ"ד מלמדין מאי איכא למימר...'. יש לעיין, אם שני כתובים הבאים כאחד מלמדים לשאר מקומות, מדוע נצרכו להיכתב שני כתובים?

ויש לומר כשם שאמרו בכמה מקומות 'מלתא דאתיא בקל-וחומר טרח וכתב לה קרא' כמו כן יש לומר לענין 'מה מצינו', שאף על פי שאפשר ללמוד בבנין-אב טרח הכתוב וכתב פעם נוספת במפורש. אכן שלשה כתובים הבאים כאחד לכולי עלמא אין מלמדים – שאין אומרים 'טרח וכתב לה קרא' כולי האי. וודאי בא הכתוב למעט למקום אחר (עפ"י קובץ ענינים חולין קיג).

א. יש לשמוע כסברא זו מדברי הרישב"א לעיל מג. 'מלתא דאתיא בק'ו טרח וכתב לה קרא – פי' כשאין צורך לעקם הרבה כי הכא...'.
 וע' בחדושי הגרעק"א בחולין קיז: שהעיר על דברי התוס' שם, שיוצא לדבריהם שאומרים 'מלתא דאתיא בק'ו טרח וכתב' אף בשני מקראות ולא מצינו כן בעלמא. ואכן לפי הסבר הנ"ל הלא מצינו מפורש להפך, שאין אומרים 'טרח וכתב' בשני מקראות. וא"כ קושית רעק"א מתחזקת. ואולם לפי מה שבאר החזו"א (ריד, לדף קיז): דבריהם, לא קשה כלום.

ב. עוד בסברת 'טרח וכתב לה קרא' כלפי 'מה מצינו' – ע' תוס' שבת קלא: שלימוד בנין אב מכתוב אחד שהוא פשוט כ"כ, אין

ג. גם למאן דאמר אין מערבים לקרנות, מערבים להזאות אחרונות שהרי נאמר והזה על המזבח **שבע פעמים** – ואין להוסיף על שבע (עפ"י תוס' וש"ר. וכן מפורש בירושלמי).

דף נח

צח. האם קבלת הדם (ושאר עבודות כיו"ב) כשרים באופנים דלהלן?

א. הניח מזרק בתוך מזרק.

ב. הניח סיב בתוך מזרק.

א. שאל רמי בר חמא מרב חסדא: הניח מזרק בתוך מזרק וקבל בו את הדם, מהו. לפי לשון אחת שאלתו

היתה האם מין במינו חוצץ אם לאו, וללשון אחרת היתה השאלה האם דרך שירות בכך.

לפי לשון ראשונה הוכיח לו רב חסדא שעבודתו כשרה, ונדחתה הראיה. ושוב ניסו להוכיח שמין במינו חוצץ ודחו. ומבואר בסוגיא שדוקא כשמבטל את הדבר עד גמר העבודה (רש"י), או יש להסתפק, אבל כשאינו מבטלו – ודאי חוצץ, כגון שהיה עומד על גבי רגל חברו ועבד – עבודתו פסולה שאין חברו מבטל את רגלו.

ולפי לשון אחרונה הוכיח לו רב חסדא מתנא דבי רבי ישמעאל שדרך שירות בכך (ולקחו את כל כלי השרת אשר ישרתו בם בקדש – שני כלים ושירות אחד).

א. כתבו התוס' שלא נסתפקו משום חציצה אלא כשאוחז הכלי בתחתיתו, אבל אם אוחזו

בשפתותיו והרי הוא משמש כבית-יד למזרק הדם – אפילו בשאינו-מינו כשר, לפי מה שאנו

נוקטים לקיחה על ידי דבר אחר שמה לקיחה. ואילו ריצב"א סובר שבכל ענין יש לפסול משום

חציצה, שנאמר ולקח הכהן – בעצמו של כהן.

ב. משמע שלפי הלשון השניה ודאי אין כאן חציצה – משום שמין במינו אינו חוצץ (עפ"י ר"ה;

כסף משנה; רש"ל ורש"א שבת צג:). וכן יש אומרים בדעת רבא (בסוכה לו.) שמין במינו ודאי אינו

חוצץ (עתו"י ותורא"ש. אך יש מחלקים בין קדשים לחולין. עריטב"א). וכן הלכה, שמזרק בתוך מזרק

כשר כי דרך שירות בכך ומין במינו אינו חוצץ (עפ"י רמב"ם פסוה"מ א, כא. ודוקא בכגון זה שמבטלו

עד שעת גמר העבודה – ע' במאירי ורבנו אליקים. וע"ע בפירוש הרא"ש תמיד ה, ד שנראה לכאורה מפשט דבריו

שמזרק בתוך מזרק חוצץ).

ג. נראה שאם לקח מזרק בתוך כלי חול, ודאי חסר כאן דין 'כלי שרת' ועבודתו פסולה, הגם שמין

במינו אינו חוצץ ולקיחה ע"י דבר אחר שמה לקיחה (עפ"י חזו"א מנחות כב, ז).

ב. הניח סיב בתוך מזרק וקבל בו את הדם – נסתפק רמי בר חמא אם הסיב חוצץ או שמא כיון שהדם מחלחל

אינו חוצץ. ורב חסדא רצה לפשוט שאינו חוצץ, ממה שנינו כיוצא בזה לענין מי חטאת. ודחו שיש לחלק

בין מים לדם שהוא סמיך. ויש אומרים כך פשט לו: בדם כשר ובקומץ פסול.

וכן הלכה. יש מפרשים 'בקומץ' – כשהסיב נתון בכלי שנותן הקומץ לתוכו (רש"י). ויש

מפרשים: בכלי שממנו קומצים (רמב"ם). ואין כאן מחלוקת בדין אלא בשני האופנים פסול (עפ"י

לחם משנה; לקוטי הלכות).

דפים נח – נט

שנט

צט. מהו סדר עבודת הכהן לאחר שהזה מן הדם על הפרוכת?

לאחר שהזהיר מדם פר ומדם שעיר על הפרוכת, יוצא את המזבח הפנימי ונותן ארבע מתנות על ארבע קרנותיו.

משמע בגמרא (כאן ובזבחים) שנותן ומושך את הדם על הקרנות ואינו מזה. וכן כתב הרא"ש בפסקיו. וצריך עיון רב בדברי הרמב"ם (מעשה הקרבנות ה"ב; ע"הכ"פ ה"ב) שכתב ושנה 'הזאות' (חדושים ובאורים).

לתנא קמא דמתניתין [וכן הם דברי רבי יוסי הגלילי בברייתא], מקיף ברגלו את המזבח (שנאמר סביב כמו שנאמר במזבח החיצון, מה זה ברגל אף זה ברגל), וכל מתנה ומתנה ניתנת בקרן שלפניו, מלמעלה למטה [שאם יתן מלמטה למעלה, הואיל והוא סמוך יזוב הדם על ידו ויתלכלכו בגדיו]. מתחיל בקרן מזרחית-צפונית [שסובר פתח קדש הקדשים בצפון ומשם הוא יוצא חוץ למזבח שנאמר ויצא אל המזבח – נמצא עומד סמוך לקרן צפונית-מזרחית], והולך דרך ימינו ומקיף לקרן צפונית-מערבית, מערבית-דרומית, דרומית-מזרחית.

לדברי רבי אליעזר, עומד במקומו ומחטא ואינו מקיף ברגל [שהמזבח הפנימי כולו כקרן אחת של מזבח החיצון – אמה על אמה]. ועל כולן היה נותן מלמטה למעלה (שלשיתו הן מרוחקות מגופו ואין חשש ללכלוך בגדיו) חוץ מזו שלפניו שנותן מלמעלה למטה. כן סתמה משנתנו בדעתו וכדברי רבי יהודה בברייתא. רבי מאיר אומר, רבי אליעזר אומר: נותן לכולן מלמעלה למטה מלבד בקרן המרוחקת שבאלכסון שנותן מלמטה למעלה, שכך קל לו יותר כשמכופף גופו פושט זרועו ומתחיל תחילה למטה ובזקף ועולה (נט).

לדברי רבי עקיבא בברייתא, היה מתחיל בקרן מזרחית-דרומית (שסובר פתח קה"ק בצד דרום. ערש"י) וממשיך מצד שמאל דרך קרן דרומית-מערבית מערבית-צפונית צפונית-מזרחית. [אף על פי שלמדו מים שעשה שלמה שכל פינות לא יהו אלא דרך ימין – אפשר שסבר אין למדים פנים מחוץ לענין זה. ואפשר שסבר שמקיף ביד ולא ברגל ולכך אין ללמוד בהקפת יד להצריך ימין דוקא. והטעם לכך שמקיף בסדר זה בדוקא, הואיל שפגע תחילה בקרן דרומית מערבית, ואילו לא נצרך לצאת מן המזבח כולו היה לו ליתן באותה קרן שהרי אין מעבירים על המצוות, הלכך לאחר שיצא ונתן על הקרן המזרחית, חוזר מיד לאותה קרן שפגע בה בראשונה, וממשיך הלאה בהקפתו].

א. להלכה יש אומרים שמקיף ביד (רא"ש; וכן נקטו הכסף-משנה והלהם-משנה בדעת הרמב"ם), ויש אומרים ברגל, כסתם משנתנו (כן נקט בפשיטות הרשב"א (בתשובה שפט) בדעת הרמב"ם. וכן פירש בלקוטי-הלכות וכמפורש בפירוש המשנה לרמב"ם. [ולכאורה פשט הסוגיא בזבחים פג רע"א שנסתפקו ביצא אל המזבח והכניס הדם לפני הפרוכת האם נפסל, מורה שהיה עומד מחוץ למזבח וכפרש"י, אלא שהרמב"ם (פסוה"מ ב, יד) פירשה בענין אחר]. וע"ע בשו"ת הרדב"ו ח"ה אלף שצח).

וכתבו הראשונים שלדעת רבי ישמעאל (נט) יכול להקיף איך שירצה, ביד או ברגל (עפ"י תוס' ישנים תורא"ש וריטב"א. והביאו כן מהירושלמי).

ב. לרבי אליעזר, אם הקיף ברגל – כשר. ומסתבר שגם לחכמים אם עבר והקיף ביד – כשר [ושונה זה משאר הולכות שאם חיסר ההולכה פסל, כי כאן הלא אפשר במציאות בהושטה בלא הולכה ולא דרשו הולכה ברגל אלא למצוה] (עפ"י חזון איש קכו, לת. צ"ע לפי המבואר בזבחים פג. (כפרש"י וראב"ד פסוה"מ ב, יד) בהזהר על הפרוכת ויצא למזבח ונכנס לפני הפרוכת שמה פסל משום הכנסה, א"כ כשהקיף ברגל שלא כדין הרי נכנס בין המזבח לפרוכת).

ג. לענין סדר הקרנות, פסק הרמב"ם (עבודת יוהכ"פ ה"ב) כסתם משנתנו שמתחיל במזרחית-צפונית [וכתב שעומד בין מזבח למנורה. והוא הדין למתנות הדם של שאר חטאות הפנימיות. מעה"ק ה"ד. וע' באור שיטתו בספר אמת ליעקב], וכן דעת הסמ"ג (עשה רט). ויש שפוסקים כרבי עקיבא שמתחיל במזרחית-דרומית (כן מתבאר מרש"י והרא"ש; לקוטי הלכות).

- שינה מסדר מתן קרנות – נראה שכשר (עפ"י חזון איש זכאים טז, א – והגיה בלשון התוספתא והרמב"ם, ע"ש).
- ד. הלכה כסתם משנתנו שנותן מלמטה למעלה חוץ מזו שלפניו שנותן מלמעלה למטה (רמב"ם עיוהכ"פ ד, ב).
- אחר שכילה מתנות הקרנות, היה מזה על טהרו של מזבח שבע פעמים (מדם הפר ומדם השעיר המעורבים. ראשונים).
- שיירי הדם היה שופך על יסוד מזבח החיצון, ומשם היה נשפך ומתערב באמה ויוצא לנחל קדרון.

דף נט

- ק. א. שבע הזאות שעל טהרו של מזבח – היכן הן ניתנות?
ב. היכן נשפכים שיירי הדם של חטאות חיצוניות ופנימיות?
- א. הזאות שעל טהרו של מזבח ניתנות על גגו הגלוי, לא על גבי האפר ולא על גבי הגחלים אלא חותה אותן הילך והילך ומזה. חנניה אומר: בצד הצפוני הוא נותן. רבי יוסי אומר: בצד הדרומי. [פירשו בגמרא שנחלקו במחלוקת התנאים דלעיל, באלו קרנות הוא מתחיל ומסיים הזאותיו. ולדעת שניהם בצד שמסיים את מתן הקרנות שם הוא מזה בגגו. וטהרו וקדשו – במקום שקדשו שם טיהרו].
- ב. שיירי דם חטאות חיצוניות שופך על יסוד דרומי של מזבח החיצון (בסמוך לו, כשירד מן הכבש – כחטאות הפנימיות ששופך בסמוך לו). בחטאות פנימיות – על יסוד מערבי (נאמר בפר כהן משיח ואת כל דם הפר ישפך אל יסוד מזבח העלה אשר פתח אהל מועד. ולמדו מהפר לרבות פר יזהכ"פ). כן סתמה משנתנו. תניא רבי ישמעאל אומר: זה וזה יסוד מערבי (ילמד סתום מן המפורש – חטאות חיצוניות מחטאות פנימיות). רבי שמעון בן יוחאי [וכן שנו בבית מדרשו משום רבי ישמעאל, לומר שחזר בו (רש"י): זה וזה יסוד דרומי. (סבר מזבח בצפון עזרה עומד, נמצא כשיוצא מן הפתח עומד בסמוך לדרום המזבח. רב אשי). יש צד לומר שבמקום הצורך אין להקפיד אם יתן שיירי דם החטאות החיצוניות על יסוד מזרח-צפון, מפני שהצרכת יסוד דרומי אינו מן הפסוק אלא משום 'דומיא דשיירי הפנימיים' (עפ"י תוס' זכאים פא. ד"ה אבל – לפי תירוץ הראשון).
- ע"ע בזכאים נג.

דפים נט – ס

- קא. דם קדשים, האם יש בו מעילה? האם מתחייבים באכילתו משום נותר, טומאה או פיגול?
מבואר בסוגיא שדם קדשים נתמעט מחיובי מעילה, וכן אין בו חיוב משום נותר וטומאה (ואני נתתיו לכם – שלכם יהא; לכפר – לכפרה נתתיו, ולא לדבר אחר; הוא). וכן אין בו חיוב פיגול, שאין חיובים משום פיגול אלא על דבר שיש לו מתירים, ואילו הדם, הוא עצמו מתיר.
אמנם מדרבנן מועלים בדמים, כדברי רבי מאיר ורבי שמעון. וכן סתמה משנתנו. וחכמים אומרים: אין מועלים.
א. הלכה כרבי מאיר ורבי שמעון וכסתם מתניתין (כאן ובמעילה יא) שמועלים בדם לאחר שיצא לנחל קדרון (רמב"ם מעילה ב, יא).